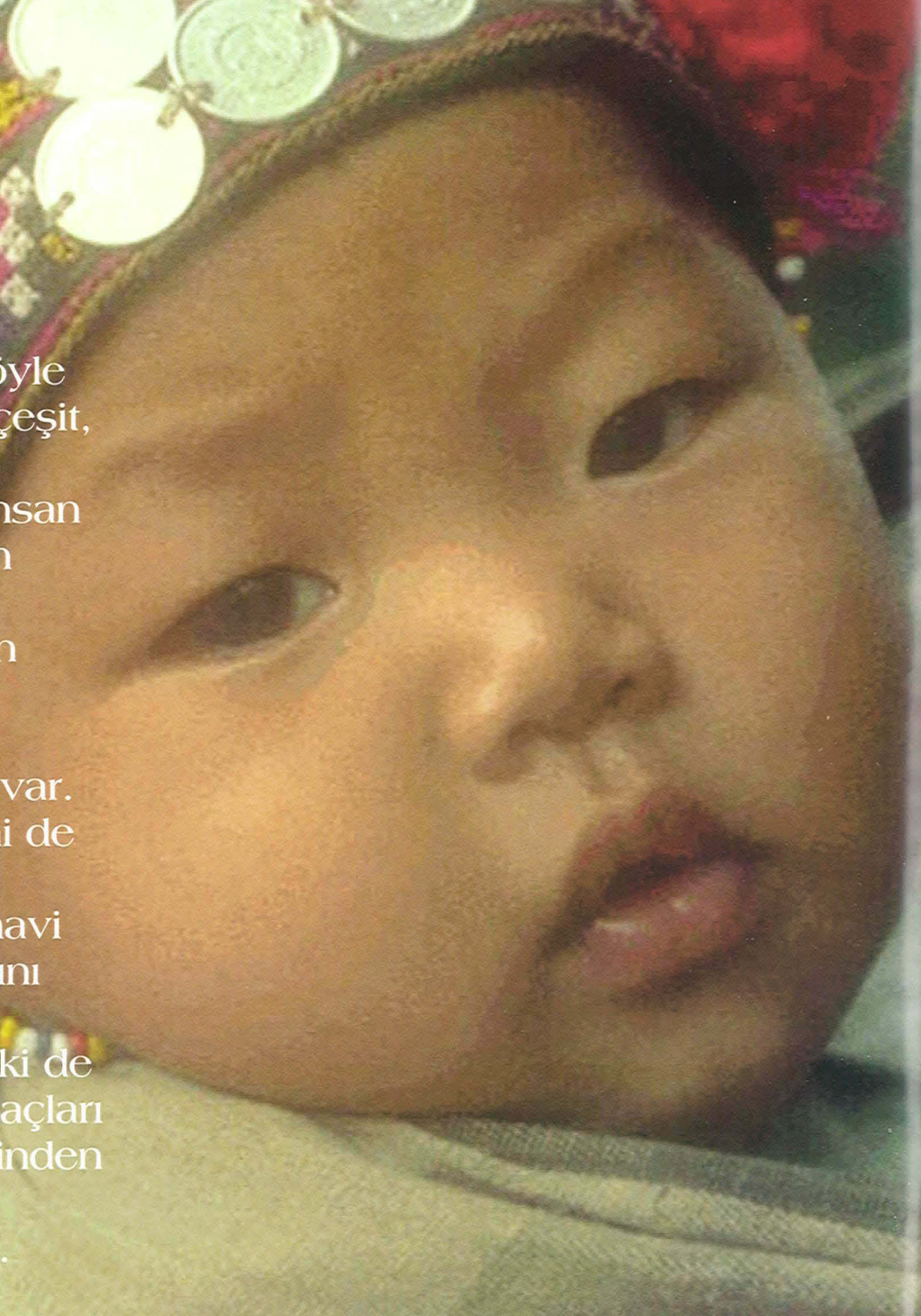

Dünya İnsanları

Bir atasözümüz şöyle diyor: İnsan çeşit çeşit, yer damar damar. Doğrudur. Hiçbir insan görünüş yönünden tıpatıp birbirine benzemez. Kiminin simsiyah derisi ve zeytin tanesini anımsatan gözleri var. Kimi sarı derili kimi de kızıl renkli; gözleri bulutlar gibi masmavi ya da grinin tonlarını taşımakta. Kiminin boyu kısa, kimininki de uzun. Bazılarının saçları kıvr kıvr; kendiliğinden başının üstünde toplanmış duruyor.

Bu örnekleri daha da artırabiliriz; ama vurgulamak istediğimiz kısaca şu: Dünyada yaşamını sürdüren 6 milyarı aşkın insan var. Bunlar fiziksel yönden birbirlerinden farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle de bu insanlar belirli gruplar altında, ortak fiziksel özellikleri göz önüne alınarak toplanmışlardır. Böylece "ırk" adı verilen biyolojik bir kavram ortaya çıkmıştır.

İrk sözcüğünün olumsuz çağrışımları vardır. Bu sözcük, şiddet, ayrımcılık, kölelik, savaş gibi kötü içerikli kavramları bize düşündürür. Kimi yönleriyle sevgisizlik, ruhsal dengesizlik anlamlarına da gelir. Nasıl gelmesin ki? Geçmiş düşünelim bir. Batılı sömürgecilerin yüzyıllar boyunca kendilerine benzemeyenleri "aşağılık" diye nitelendirmişlerdir. Sömürgecilerin yanı sıra Kilise 1512 yılında değin yerlilerin insan sayılmayacağını benimseyen bir anlayışı sürdürmüştür. Kimi tarihçilerse Kızılderilileri, "doğuştan tembel, döneke, yalancı, ruh hastası" diye aşağılamış, hor görmüşlerdir. İspanya Kralı Charles ve onun danışmanları bile şu görüşü öne sürmüşlerdir: "Kızılderililer insan olmasına insandır; ancak bunların ruhları yozlaşmış, kişilikleri bozulmuştur. Tanrı Kızılderilileri günahahtan kurtarma görevini İspanyolara vermiştir." Yanlışca bunlar mı? Avustralya yerlilerini kıyımaya uğratan beyazları düşünelim. Şöyle diyordu beyazlar: "Bunlar insan değil, insanlıkla ilgisi olmayan vahşiler... Onları öldürdükse ne oldu sanki? Onlar bir tür hayvan... Hayvan öldürmek suç mudur?(!)"

Daha yakın dönemlere gelelim. Afrika'daki ırk ayrımını düşünelim. Alman Nazilerin ve İtalyan faşistlerinin yaptıkları vahşeti anımsayalım. Tek sözcükle korkunç uygulamalardı bunlar. İrk kavramının yanlış değerlendirilmesinden kaynaklanan. Ancak bizim asıl üzerinde durmak istediğimiz temel insan gruplarıdır. Bu grupları sizlere tanıtmaktır.

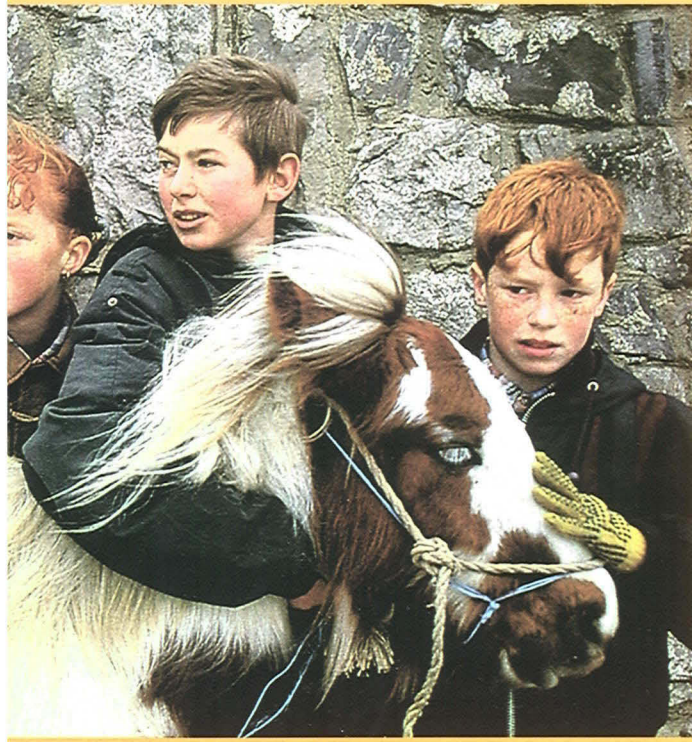

Temel insan grupları, çeşitli fiziksel özellikleriyle birbirlerinden ayrılmaktadır. Bu fiziksel özellikleri belirleyense birbirinden farklı genetik yapılarıdır. Elbette bu gruplar kesin çizgilerle birbirlerinden ayrılırlar diyemeyiz; çünkü şunu da biliyoruz:

İnsanlar birbirleriyle bir yumak gibi karışmış olduklarından aralarında sürekli bir gen akışı olmuştur. Bu yolla belirli bir grubun temsilcilerindeki baskın özellikler, bir başka grubun temsilcilerine de geçmiştir. Farklı gruplarda olmasına karşın belirli fiziksel özellikler açısından üyeler hem birbirlerine benzeyebilir, hem de benzemeyebilirler. Örneğin, ülkemizin kuzeydoğusunda yaşayan Armenoid (Ermeni) grubun, genelde gür saçları, sakalları, kaşları vardır. Burunları uzun ve kavislidir. Gözleri kahverengidir, derileri esmerdir. Boyları orta ya da uzundur. Ama bu özellikler ülkemizde yaşayan diğer insanlarda

da görülebilir. Çünkü insanlar coğrafi bölgelere kesintisiz bir şekilde dağılmışlardır. Komşular arasında da az ya da çok, bir gen akışı söz konusu olmuştur. Zaten belirli genetik özellikler bütün insan gruplarında bulunabilir. Öyleyse şunu kesinlikle bilmeliyiz ki, "saf ırk" kavramı bütünüyle anlamsızdır. İnsanları birbirinden ayıran fiziksel farklılıkları kesin olarak saptamak zaten olanaksızdır.

Dolayısıyla "beyaz ırk en üstün ırktır, en yaratıcı ve yetenekli olandır" gibi bir yaklaşımın hiçbir geçerliliği yoktur. Bunu böylece belirttikten sonra şimdi hemen insanın sınıflandırmadaki yerini hem de dünyadaki insan gruplarının fiziksel kimi özelliklerini ele alıp, tanıyalım.

Sınıflandırmada İnsanın Yeri

Zoolojide, insanlar Primatlar ya da Beyhayvanlar takımının içinde yerini almaktadır. Bu takıma, insanla birlikte yarımaymunlar ve maymunlar da girmektedir. Primatlar takımı Prosimii ya da ilkel maymunlar, maymunsular ve Simiae ya da maymunlar ve insansı maymunlar olarak iki alttakıma ayrılmaktadır. İşte insanlar dediğimiz Hominidae ailesi, Simiae alttakımına bağlıdır. Tıpkı gibbonlar ve insansımaymunlardan goril, orangutan, şempanze gibi.

Zoolojide bir ailenin tanıtımı yapılırken, aileyi oluşturan cinslerin ortak özellikleri ilk önce belirtilir. Örneğin Sivrifareler ailesini oluşturan cinslerin ortak özelliklerinden biri, ağızlarının hortum gibi uzamış, burun kısımları sivrilmiş olmasıdır. İnsanlar ailesinin genel tanıtımıysa zoolojide şöyle yapılır: "Köpekdişleri büyümemiştir. Diş formülleri 2.1.2.3/2.1.2.3=32' dir. Arka üyeleri ön üyelerinden daha uzundur. Arka ayakların başparmakları halka oluşturacak şekilde kıvrılmaz; diğer ayak parmakları bir dizi oluşturacak şekilde konumlanmıştır. El parmaklarının hepsi halka oluşturacak ve el başparmağı diğer parmakların ucuna karşı gelecek şekilde kıvrılabilir. Kuyrukları yoktur. Dik yürürler. Yani ayağa kalkmış olarak yürürler. Hem alet yapabilir hem de

kullanabilirler. Kültürel birikimlerini kendi zamanında yaşayanlara öğrettikleri gibi bu yolla bir sonraki kuşağa da iletirler. Tüm dünyaya yayılmışlardır. Yaşayan bir türü yani Homo sapiens vardır. Coğrafik yalıtıma bağlı olarak birçok alttürü ya da ırkları bulunur.

İşte dünyanın çeşitli coğrafik bölgelerine yayılmış bu insanlar genellikle üç ana grupta toplanırlar: Kafkasyalılar-beyaz ırk (Caucasoid), sarı ve kızıl ırk (Mongoloid) ve siyah ırk (Negroid). (Ancak şunu bir kez daha yineliyim: Dünyadaki bütün insanları bu üç ana gruba yerleştirmek, gruplar arasında kesin sınırlar çizmek de olası değildir.)

Beyaz Irk (Caucasoid ırk)

Bu ırkın dünyadaki yayılış alanları, Avrupa, Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Batı Asya'dır (Atlantik Okyanusu'ndan Hindistan'a kadar olan alan). Genellikle şu fiziksel özellikleri taşır: Dar ve ince bir yüzleri vardır. Burun genellikle uzun ve ucu kalkıktır, burun kanatları incedir. Göz biçimi yatay olup, göz uçları eğildiği zaman aşağı doğru çekilir. Dudaklar ince bazen de orta kalınlıktadır; dudaklar dışarıya dönük değildir. Gözlerin rengi maviden koyu kahverengine kadar değişir. Saçlarsa genelde kahverengidir, ama sarıdan kızıla kadar pek çok farklılaşmalar da görülebilir. Saçın niteliğiysen genelde düz ve dalgalıdır. Vücutları kıllı olur; sakalları ve kaşları da gürdür ama erkekler, çoğu zaman dazlaklık sorunundan yakınırlar. Deri rengi değişik tonlardadır. Boy uzunluğu da değişkendir; çok uzun boylular olabildiği gibi çok kısa boylular da vardır.

Beyaz ırk insanbilimcilerce (antropologlar) çeşitli altgruplara ayrılmıştır. Bu ayrımlardan birini örnek verelim: Avustralyalılar, Ainular, Dravidianlar ve Veddoidler de içine alan Arkaik Beyaz, Akdeniz ırk grupları, Alpin gruplar, Armenoid gruplar, Nordik gruplar. Avustralya'daki yerliler (Aborijiller), Kuzey Japonya'daki (Kuzeydoğu Asya adalarında) Ainular, Hindistan'daki Dravidianlar ve Seylan'da Veddoidler (Güney Hindistan) ilk gruba girmektedirler. Bunlara bazı insanbilimciler Arkaik Beyazlar da demektedir.

Bu insanların ortak bazı fiziksel özelliklerine gelince bunları şöyle özetleyebiliriz: Avustralya yerlilerinin derileri koyu kahverengidir. Uzun başlarında, genelde dalgalı saçları vardır.

Çeneleri öne doğru çıkık olur. Burunları yassıdır. Genellikle orta boyludurlar.

Ainulara gelince, bu ırkın derileri açık kahverengi olur. Onların da başları uzundur, ama saçları çoğunlukla siyahtır. Yüzleri ve vücutları çok kıllıdır. Geniş burunları vardır. Boyları kısadır.

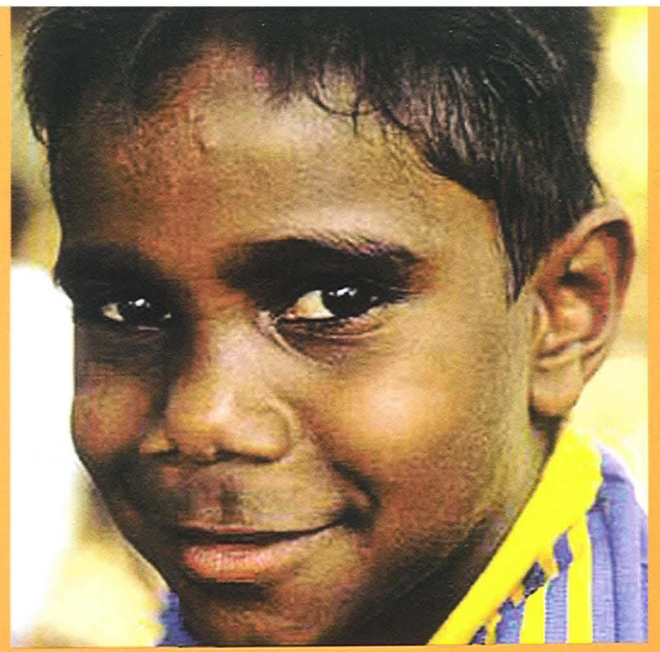
Dravidianlar ve Veddooidlerin derileri ve saçları kahverengimsi siyahtır. Uzun başlarında siyah, sık telli kıvrıkcık saçları bulunur. Bu insanların da boyları kısadır.

Akdeniz ırk grupları içinde, Araplar, Kuzey Afrikalılar, İspanyollar, İtalyanlar, Portekizler ve kısmen İngilizler yer almaktadırlar.

Arapların derileri esmerimsi beyazdır. Siyah saçları genelde oval bir yüzle çevrelenir. Yüzlerindeki siyah gözleriyle hemen dikkat çekerler. Çoğunlukla orta boyludurlar. Arabistan'da yaşarlar.

Kuzeydoğu Afrika'da yaşayan bir grup insan da Etiyopyalılardır. Bu insanların derileri kırmızimsi kahverenginden, kırmızimsi siyaha kadar değişim gösterir. Oval yüzleri ve genellikle uzun başları vardır. Boyları orta uzunluktadır.

Alpin gruplar, genelde orta boyludurlar. Geniş alınları vardır. Oldukça kıllıdırlar. Ten renkleri esmerdir. Kahverengi gözleri ve koyukahverenginden siyaha kadar değişik renkte saçları vardır. Orta Avrupa'da yaygın olan bu insanlar Fransa'nın orta kısmından, Almanya, Rusya içlerine ve İran'a değin yayılmışlardır.

Armenoid gruplar, gür saçları, sakalları ve kaşları vardır. Vücutları da çok kıllıdır. Burunları uzun ve kavilidir, burun kanatları etlidir. Esmerdirler. Saçları koyukahverengidir ve dalgalıdır. Gözleri kahverengidir. Uzun ya da orta boyludurlar genellikle. Türkiye'nin kuzeydoğu bölgelerinde ve civarda yaşamlarını sürdürmektedirler.

Nordik gruplar, Skandinavya ve Baltık Denizi sahil halkı, kısmen İngiltere ve Birleşik Amerika halkı bu gruptandır.

Ortadan uzun boyludurlar. Saçları sarı ve kızıl tonlarındadır. Mavi yeşil gözleri vardır. İnce ve kalkık burunlu ve uzun suratlıdırlar. Derileri kırmızimsi beyazdır.

Sarı ve Kızıl İrk (Mongoloid)

İnsanbilimciler sarı ve kızıl ırkı da çeşitli altgruplara ayırmışlardır; örneğin bir ayırmaya göre sarı ve kızıl ırk 9 altgruba ayrılır: Amerikan yerlileri, Eskimolar, Patagonyalılar, Laponlar, Kuzeyli Mongollar, Güneyli Mongollar, Malayalılar (Endonezyalılar), Polinezyalılar, Türk-Tatarlar. Değişim göstermekle beraber sarı ve kızıl ırkın genel özellikleri şöyle özetlenebilir. Geniş bir yüz yapıları vardır. Elmacık kemikleri genellikle çıkıktır ve kalın bir yağ tabakasıyla kaplıdır. Yüzleri uzun değildir. Çeneleri dört köşedir. Gözleri çekiktir. Burun ucu ve burun kanatları etlidir. Dudaklar kalın değildir. Gözlerin ve saçların rengi bir uyum içindedir. Genelde koyukahverengiyle siyah arasında değişir. Saçlar alın üzerine dökülür. Dazlaklık sorunları yoktur ve saçları da kolay kolay ağarmaz. Deri rengi açık sarıdan koyu sarıya, açık kahverengine ve kırmızimsi

kahverengiye değin değişim gösterir. Saçlar seyrek. Vücutta ve hatta yüzde kıl yoktur denebilir. Kol ve bacaklar gövdeye oranla kısadır. Genelde kısa ya da orta boyludurlar.

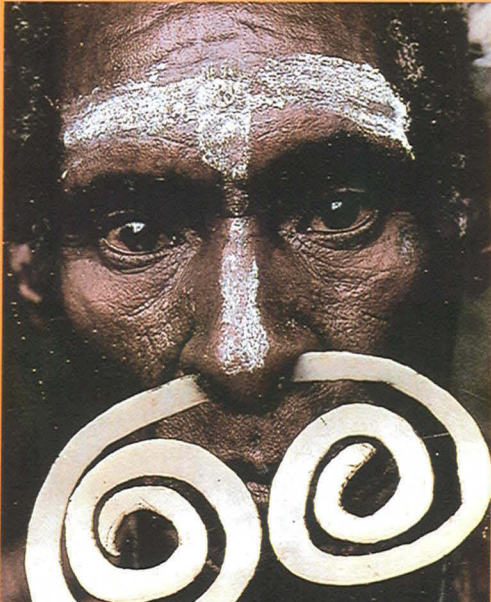
Amerikan yerlileri (Amerindler), Kuzey Amerikan yerlileri, Kızılderililer ve Neoamerindler diye üçe ayrılır. Kuzey Amerikan yerlileri Washington'dan Kuzey Alaska'ya değin yayılmışlardır. Uzun boylu, sert yapılı, büyük burunlu insanlardır. Deri ve saç renkleri Kızılderililerinkinden daha açıktır.

Kızılderililer, Kuzey Amerika'nın ormanlık ve ovalık bölgelerinde yaşarlar. Derilerinin rengi kırmızıdan sarıya kadar değişim gösterir. Yüzleri geniş ve yuvarlaktır. Burun yapılarıysa düzdür.

Neoamerindler kuzeybatı, orta ve güney Amerika'da yaşarlar. Derilerinin rengi kırmızımsıdan sarıya kadar değişim gösterir. Başları kısa ve yuvarlaktır. Boyları da kısadır. Bu insanların da burunları düzdür genellikle.

Eskimolar, Kuzey Amerika, Kuzeydoğu Asya ve Grönland'ın soğuk bölgelerinde yaşarlar. Derileri sarımsı kahverengidir. Başları uzundur. Yüzleri hem yuvarlak hem de uzundur. Orta boyludurlar.

Patagonyalılar, Güney Amerika'da yaşarlar. Koyu esmerdirler. Başları kısa ve kare biçimindedir. Uzun boyludurlar.

Laponlar, İskandinavya'dan Sibirya'ya kadarki bölgede yayılmışlardır. Derileri açık sarıyla kahverengi arasındadır. Saçları siyahtan kırmızıya kadar bir dalgalanma gösterir. Elmacikkemikleri çıkıktır ve yağlıdır. Bütünüyle kılsızdırlar. Gözleri çekik ve dardır.

Kuzeyli mongollar, Kuzey Asya'nın orta kısımlarında görülürler. Donuk sarıyla kahverengi arasında ten renkleri vardır. Yüzleri yuvarlak ya da oval olabilir. Orta ya da uzun boyludurlar.

Güneyli mongollar, Çin ve Hindistan'ın kuzeyinde yaşarlar. Donuk sarı ten renkleri vardır. Elmacık kemikleri genellikle çıkıktır. Yüzleri kare şeklindedir. Gözleri çekiktir. Boyları orta uzunluktadır.

Endenozya- Malaya mongoloidleri, Malay Adaları'ndan başlayarak, Güney Pasifik'te Yeni Gine'ye kadar olan bölgede yayılmışlardır. Sarıyla açık kahverengi arasında değişim gösteren ten renkleri vardır. Saçları siyah ve dalgalıdır. Yüzleri elips yapıdadır. Elmacık kemikleri çıkıktır. Burunları da genelde düzdür. Dolgun dudakları bulunur. Kısa boyludurlar. Bu grubun Dođu Asya Mongoloitleriyle Pigme Negrolarının karışımı olduğunu ileri sürenler de vardır.

Polinezyalılar, Havai'den Yeni Zelanda'ya ve Samoa'dan Güney Adaları'na kadar yayılmışlardır. Bunların da, sarıyla açık

kahverengi arasında değişim gösteren ten renkleri vardır. Başları değişik şekillerde olabilir. Saçları düz ya da dalgalıdır. Orta ya da uzun boyludurlar.

Türk-Tatarlar, Avrupa'nın doğusundan Orta Asya'ya kadar yayılmışlardır. Derileri buğday rengi de denilen sarımsı beyaz arasındadır. Başları genellikle kısadır. Yüzleri uzun ve yuvarlağımsıdır. Burunları düzdür. Dudakları orta derecede kalın olur. Genellikle orta ya da uzun boylu olurlar.

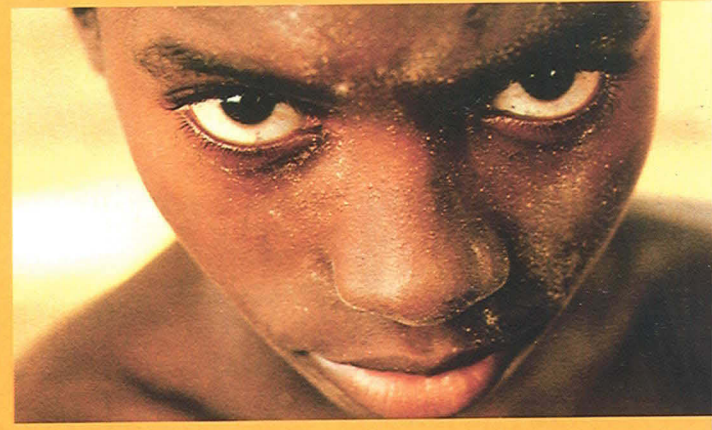
Zenciler (Negroid Irk)

Yayıldıkları bölgeler, Afrika ve Sahra'nın kuzey ve güney kesimleridir. Bu ırk grubu da kendi arasında pek çok altgruba ayrılır. Bunu sınıflandıran insanbilimciler örneğin şöyle bir gruplama yapmışlardır: Orman negroları, Nilotik Negro, Okyanus Negrosu, Pigme Negroları, Bushman-Hottentotlar.

Bu insanların da ortak genel özellikleri şöyle özetlenebilir: Yüzleri uzuncadır. Burun ucu kalın ve etli olur. Burun yandan bakıldığında içbükey bir görünümündedir. Dudaklar genelde kalın, dolgun ve dışa kıvrıktır. Dişleri büyüktür. Gözleri siyahla koyu kahverengi arasında değişir. Kulakları küçüktür. Deri renkleri, siyahla kahverengi arası tonları taşır. Saçlar kıvrıkcıktır; bazan ince tel görünümünde bazan de yün görünümündedir; siyah ya da koyu kahverengi olabilir. Vücut kilları ve sakalları seyrek. Boyları çok değişkendir; ama çoğunlukla ortayla uzun arasında değişim gösterir. Vücut ölçüleri de değişkendir. Ama genellikle gövdeleri kısa, kol ve bacakları uzun olur. Omuzlar geniş, kalçalarıysa dardır.

Orman negrolarının yaşam alanı orta ve batı Afrika'dır. Atlantik sahiliyle Kongo çukurunda da yaşarlar. Oldukça uzun boylu bireyleri vardır. Geniş omuz, geniş göğüs, adaleli kollarıyla tanınırlar. Deri renkleri, koyu kahveyle siyah arasında değişir. Saçları siyah ve yün gibi kıvrıkcıktır. Dudaklar kalın, etli ve dışa dönüktür. Vücutları çok az kılıdır. Atletik yapılarından dolayı Amerikan atletleri genelde orman negro kökenlidir.

Nilotik negrolar Nil nehrinin kuzey kesimlerinde yaşarlar. Çok uzun boyludurlar. Gövdeleri kısa, kol ve bacakları uzundur. Dudaklar ve burun diğerlerine kıyasla bu grupta daha incedir.

Okyanus negrosu, Yeni Gine ve Fiji Adası'nda toplanmıştır. Deri renkleri kahverengidir. Saçları daha az kıvrıkcıktır. Vücutları kılıdır ve sakalları da vardır. Dudaklar kalın ve dışa dönük, burunları da yassı değildir.

Pigme negroları Afrika'da Kongo'da, Malay yarımadasında, Sumatra ve Filipinler arasındaki Pasifik adalarında yaşarlar. İnsanların en kısa boylusu Pigmelerdir. Boyları 137-142 cm'dir. Bacakları da çok kısadır. Ten renkleri esmer sarıdır. Saçları çok kısa, kıvrıkcık ve koyu esmerdir. Burun olaganüstü yassıdır. Göz küreleri çıkıktır. Dudaklarsa dolgundur.

Bushmanlar Kalahari Çölü'nün yakınlarında yaşarlar. Derileri diğer zencilere kıyasla az renk maddesi içerdiğinden siyah sarımsıdır. Elmacık kemikleri çıkık olur. Göz kapakları, üzerinde ek bir kapak daha varmış izlenimi uyandırır. Kadınlarının kalçaları dünyaca ünlüdür. Dünyadaki en yağlı kalçalar bu kadınlardadır. Boyları kısadır; 150 cm.

Buraya değin dünyada yaşamını sürdüren 6 milyarı aşkın insanın, genel olarak fiziksel yapılarını özetlemeye çalıştık. Dikkat ettiyseniz, insanlar arasında hem temel benzerlikler var, hem de ayrılıklar ya da eşitlikler. Ama buna karşın insanlar davranışlarıyla, yaşam biçimleriyle oldukça büyük bir farklılık ve çeşitlilik gösteriyor. İnsan, anne ve babasından aktarılan çeşitli güç ve yeteneklerle yüklü olarak yaşama merhaba diyor; ama içine doğduğu çevre, ondaki bu gücü biçimlendiriyor. Bilim adamları da, insanın yaşadığı bu çevreye kültür adını veriyorlar. Bu yazıda insanların dışsal özelliklerinden belirli birkaçına değindik. Bu sayının eki olan posterdeyse, bu insanların kültürlerinden belirli kesitler bulacaksınız. Böylece asıl farklılığın, eşitliğin ya da ayrılığın daha iyi farkına varacaksınız.

Gülgün Akbaba